מטונך. הגעתיך. מש"ה אמרינן גבי מנחת כהנת דנאכלת דאהרן ובניו כתובין בפרשה [ויקרא ו] וזאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן וגו' וכיון דכתיב בהדיא בני אהרן למעוטי בנות אהרן אבל מתנות לא כתיב בהו אלא כהן גרידא[א] ומשמע כהן ואפילו כהנת: **סתום מן המפורש.** כהן סתם דכתיב גבי מתנות ממפורש מבני אהרן דכתיב גבי מנחה דמה להלן כהן ולא כהנת דאהרן ובניו כתובין אף הכא כהן ולא כהנת: **דבי ר' אליעזר בן יעקב אנא.** בעלמא כהן ולא כהנת אבל כהן דכתיב גבי מתנות אפילו כהנת במשמע מאי טעמא הוי מיעוט כו' דבריסיה דקרא כתיב וזה יהיה משפט הכהנים דמשמע כהניס ולא כהנות וכתיב בסיפיה דקרא ונתן לכהן הזרוע וגו' דמשמע נמי כהן למעוטי כהנת ואין מיעוט אחר מיעוט כו': **רב כהנא.** ישראל הוה ואשתו כהנת: **אכיל.** מתנתא: **בשביל אשתו.** שהיתה כהנת דס"ל כהן ואפי' כהנת: **הלכתא כוותיה דרב חסדא.** דאמר לעיל (דף קג:) המזיק מתנות או שאכלן פטור מלשלם: **והלכתא דרב אדא בר אהבה.** דפטר נמי בנה של לוי דתנן כהניס ולויס פטורים בפ"ק דבכורות (דף ג:) ואשמעינן רב אדא דלויה כלוי אליבא דמר בריה דרב יוסף דמוקי לה לדרב אדא בר אהבה בפ' יש בכור לנחלה (שם דף מז.) אפי' אינבא מישראל דבפטר רחם תלא רחמנא[ב] והרי רחם שילא ממנו לאו דחיובא הוא ולאפוקי מדרב פפא דמוקים לה לאינבא מישראל מעובד כוכבים אבל אינבא מישראל בתר אב אזלינן ליה וחייב: **מן הפייס ומן הלביה פטור מן המתנות.** דשה כתיב[ג] ולא לבי: **מכדי ק"ל.** באותו ואת בנו (לעיל דף פ.) דלענין כסוי הדם ומתנות לא משכחת לה פלוגתייהו דר' אליעזר ורבנן אלא בגבי כו' ר' אליעזר סבר שה ולא מקצת שה: **בשלמא ר' אליעזר דפטר.** כלאים הבא מן הפייס ומן הלביה סבירא ליה שה ולא מקצת שה: **איכא פנאי לימא ליה.** ישראל לכהן אייתי כו': **מאי חייב נמי.** דקמחייבי רבנן: **חלבו אסור בהמה.** דאזלינן לחומרא בכולהו: **ואם איתא.** כדקאמרת דמחייבי רבנן בחלי מתנות אמאי קתני הכא וחייב בזרוע לחייס וקבה דמשמע בכולהו חייב: ומהדר לאו דוקא קתני חייב בזרוע כו' אלא איידי דתנא ריש דדמו כולו טעון כסוי וחלבו אסור דלא מצי למיתני חלי חלי דהא לא אפשר שחלי חלבו אסור וחלי מותר וה"ג דחלי דמו טעון כסוי וחלי דמו אינו טעון ומשום ריש תנא סיפא ולא משום דוקא דה"ה דאינו חייב אלא בחלי מתנות: **שור.** הוה מצי למימר: **לחלק.** דאי לא הוה כתיב אם הוה אמינא דאינו חייב במתנות עד שישחוט (ג) שה קמ"ל אם שאם שוחט שור בפני עצמו חייב ליתן מתנות: **הוכח.** משמע אפילו זבח אחד: **הדין עם הטבח.** דינו של כהן לתבוע מן הטבח המתנות ואע"פ שאין הבהמה של טבח אלא מלא אחריס: **מתני' בכור.** של ישראל שנתערב במאה בהמות אחרות: **בזמן שמאה.** בני אדם שוחטין את הבהמות פוטרים את כולן ממתנות כהונה דכל אחד ואחד יכול לדחות את עצמו ולומר לכהן בכור שלי הוא וכן שני וכן שלישי: **ואם אחד שוחט את כולן.** אין פוטרין אותם מאה בהמות מליתן מתנות לכהן אלא אחד הואיל שהוא שוחט את כולן אבל אחד יכול לפטור מן המתנות שאי אפשר שלא יהא הבכור אחד מהן ויכול לומר זה הוא ומן הבכור אין נותניס שאין קדושה קלה על קדושה: **צריך שירשום.** שיעשה בו סימן שיבינו הרואים שאינו כולו של ישראל: **אם אמר.** כהן לישראל אני מוכר לך פרה זו חוץ מן המתנות שבה פטור ישראל מן המתנות: **ואם אמר.** ישראל לחבירו טבח מכור לי כו' כדפרישנא לעיל (דף קלא.): **גמ' אמאי.** פוטרים את כולן הא יכול נמי כהן עליו משני לדדין כלומר בשני כחות ולימא ליה אי בכור הוא כוליה דידי הוא: אמר

דבי רבי ישמעאל תנא כהן ולא כהנת. נראה דלא ממעט אלא בנשאת לזר אבל לא נשאת כיון דאכלה בתרומה דחמירא כ"ש דיהבי ד) ליה מתנות ומיהו אפשר דלא יהבינן לה לר' ישמעאל: **רב** כהנא אכל בשביל אשתו. זהו רב כהנא שגלה מבבל לא"י דפרק הגוזל בתרא (ב"ק דף קיז.) שלא היה כהן כדאמרינן בסוף אלו עובדין (פסחים דף מט.) אמר רב כהנא אי לאו דנסיבת כהנתא לא גלאי ואחר יש שהיה כהן בפ"ק דקדושין (דף ח.) רב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן. [וע"ע תוס' קדושין ח. ד"ה כ"כ ותוס' ב"ב קי. ד"ה ולא ובפסחים מט: ד"ה אמר]:

ה"ג מאי טהגין נמי דקתני בחלי מתנות: **חלבו** אסור בחלב בהמה ודמו טעון כסוי בחיה וחייב במתנות בבהמה. הא דלא קתני הני תרתי דשוה לבהמה ביחד משום דניחא ליה למיתני דס וחלב זה אחר זה שסמוכין בכל מקום: **ואם** איתא חייב בחצי מתנות מבעי ליה. בההיא דלעיל ניחא ליה טפי דלא תני בה חייב אלא טהגין: **בזמן** שמאה שוחטים כולן פטורים.

ע"כ כשכולן בעלי מומין איירי דאין שוחטין בכור אא"כ נפל בו מום ומדנתערב ואין מכירין בו א"כ גם האחריס בעלי מומין הס: **וצריך** לרשום. סימן על הבשר דגילין היו לרשום בשר שפטור מן המתנות והיו מכירין רשומיהן וא"ת כיון דלית ליה לכהן אלא חלי חלי ליפטר וחלי ליחייב מידי דהוי אגבי הבא על התייסה דמחייבי רבנן בחלי מתנות וי"ל דהתם כל שיות שבו מחייב והכא לא מחייב כל שיות שבו לכך פטרי לגמרי: **אמאי** יבא עליו משני צדדים.

בפ"ב דבכורות (דף יח:) איכא פלוגתא גבי שתי רחלות אחת בכרה ואחת לא בכרה וילדו שני זכריס אחד לו ואחד לכהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות ור' יוסי פוטר והך סתמא כר"מ דבתוספתא (פ"ב דבכורות) מסייס בה דברי ר"מ ומפרש בגמ' טעמא דר"מ משום דבא עליו כהן משני לדדין ואע"ג שבכר לקח אחד והשתא לא מבעיא לר"מ דפריך הכא שפיר אלא אפילו רבי יוסי דפליג התם היינו משום דלא מצי אמר אי בכור הוא כוליה דידי הוא שבכר לקח אחד אבל הכא מודי משום דמצי אמר אי בכור הוא כוליה דידי הוא ומשני שמכרו לישראל במומו ואפי' לר"מ דמחייב התם משום דממה נפשך אית ליה מתנות גדיה אבל הכא ספק גמור והמוציא מחבירו עליו הראיה:

כשהוא

מתני' [ח]בכור שנתערב במאה בזמן שמאה שוחטין את כולן פוטרים את כולן אחד שוחט את כולן (ג) פוטרים לו אחד [מ]השוחט לכהן ולעובד כוכבים פטור מן המתנות והמשתתף עמהן צריך שירשום ·ואם אמר [נ]חוץ מן המתנות פטור מן המתנות [ס]כ·אמר מכור לי בני מעיה של פרה והיו בהן מתנות נותנן לכהן ואינו מנכה לו מן הדמים לקחן הימנו במשקל נותנן לכהן ומנכה לו מן הדמים: **גמ'** ואמאי יבא עליו כהן משני צדדין ולימא ליה אי בכור הוא כוליה דידי הוא ואי לאו בכור הוא הב לי מתנתאי אמר

מסורת הש"ם

א) [ר"ה ד. זבחים לב: וע"ש תוס' ד"ה אמר ליה וכו' פי' נכון], ב) [יומא מג. וש"ע], ג) בשאלתות פרשת שופטים סי' קנא איתא רב הונא, ד) [לעיל קלא:], ה) [ועי' מ"ש הרא"ש בכורות פ' יש בכור סי' ג' פי' נכון וגם גי' דרב אחא משבחא ע"ש וע"י כך תבין דברי רש"י ד"ה והלכתא וכו' עד סופיו], ו) בכורות ד. מז., ז) [תוספתא רפ"ט] לעיל עט:, ח) רש"ל גרס מן הכוי [מה שהעיד כאן בשם הרש"ל איננו מכוון אלא כך היא גי' רש"ל מן הנז ומן הרחל חייב במתנות בכוי פטור מן המתנות כל"ל וכ"כ הרש"ל לעיל עט ע"ב דל"ל בכוי פטור ועל הגליון לעיל עט ע"ב השמיט המדפיס גי' הרש"ל ונדפס נ"ל מן המייס וכו' ע"ש ושגגה היא], ט) [לעיל פ.], י) קדושין ג. בכוריס פ"ב [מ"ח], כ) [בכוריס שם מ"י], ל) [לקמן קלו.], מ) [לעיל קלא:], נ) [דוקא בכהן האומר לישראל הכי הוא דפטור משא"כ בישראל עי' רש"י לקמן קלד. ד"ה חוץ וכו' ע"ש וחזו דקמ"ל המתני' דהכא], ס) ב"ק קטו. לקמן קלח. [לעיל קלא.], ע) [דבריס יח], פ) [שמות יג], צ) [דבריס יח], ק) [ל"ל לה],

תורה אור השלם

1. וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה:

דברים יח ג

גליון הש"ם

גמ' אהרן ובניו כתובין. עי' סוטה דף כג ע"ב תוס' ד"ה כהן:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולחייס והקבה בבהמה וכ' אליעזר פוטר: (ב) שם במשנה אחד שוחט את כולן אין פוטרין לו אלא אחד: (ג) רש"י ד"ה לחלק וכו' שישחוט שור ושה קמ"ל:

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ט מהל' בכוריס הל' כ סמג עשין קמב טוש"ע י"ד סי' סא סעיף ח:

כד ב מיי' פי"א שם הל' י סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סי' שה סעיף יח:

כה ג מיי' פ"ט שם הל' ה סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סי' סא סעיף יח:

כו ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף יח:

כז ה מיי' פ"א מהלכות מאכלות אסורות הל' יג סמג לאוין קלח טוש"ע י"ד סי' סד סעיף ג:

כח ו מיי' פי"ד מהלכות שחיטה הל' ד ופ"א מהל' מאכלות אסורות הל' יג סמג עשין סד טוש"ע י"ד סי' כח סעיף ג:

כט ז (מיי' פ"א מהל' מאכלות אסורות הל' ו) סמג לאוין קלט טוש"ע י"ד סי' סה סעיף ו:

ל ח מיי' פ"ט מהלכות בכוריס הל' ד סמג עשין קמב טוש"ע י"ד סי' סא סעיף כ:

לא ט מיי' שם הל' י טוש"ע שם סעיף כה:

י [מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעיף כט]:

לב כ מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעיף לב:

מוסף רש"י

מטונך. ממשלן שבאת עליהו להשיבו אני משיבך תשובה (ר"ה ד.) ממשלן שבאת להכניס עלי אכניס עליך (זבחים לב:). לריה. בת לוי (בכורות מז.). הזרוע והלחיים והקבה. אם שור אם שה כתיב בהו, ומשמע דאין נוהגין במיה (לעיל עט:). כוי. פסק היה פסק בהמה, יש בו דרכים כו'. דכיון דמספקא לן ניחל ביה לאומרא (קדושין ג.). השוחט לכהן. לבני נקבו השוחט לכהן, דעליה דטבח רמיא, דכתיב מאת זובחי הזבח (לעיל קלא:). אמר. לטבח מכור לי כו' של פרה. זו, והיו בהן מתנות. הקיבה (לעיל קלא.). נותנן. נותן הלוקח קיבה, לכהן. דמסתמא מתנות לא זכין ליה (ב"ק קטו.). ואינו מנכה לו. אין המוכר מנכה לו ללוקח, מן הדמים. שהרי היה יודע הלוקח שהמתנות אם וזה לא מכר לו הקיבה (לעיל שם). לקחן הימנו במשקל. הלוקח כך וכך ושקל לו הקיבה (לעיל שם) הלשתא ולאי זכין ליה (לקמן קלח:). נותנן. לוקח זה, לכהן. שהרי הגזל אצלו וצריך להשיב, ומנכה לו. הטבח מן הדמים על כרחו, שמכר דבר שאינו שלו (לעיל שם) משנשחטה זכו הכהנים במתנותיהן והדין על הטבח (לקמן שם).

שיטה מקובצת

[ח] מטונך אהרן. נ"ב עי' תוס' זבחים דף לב ע"ב בסופו: [ג] מ"ס שה ואפי' מקצת שה. נ"ב עי' תוס' לעיל דף פ"ח ע"א:

כשהוא אומר מאת זובחי הזבח. דמייני בטבח ולא קאי אעם דנמעט טבח כהן מדלא כתיב מאת העם זובחי הזבח וכתיב מאת זובחי יתירה הפסיק הענין לאכל שהוא טבח קאמר ואפילו כהן הואיל ושחיט בהמת ישראל אבל אם היתה שלו אפילו למכור רחמנא פטריה אלא דמדרבנן גזרו כשהוא טבח ליתן מתנות כהונה אפילו הבהמה שלו שלא ירגילו טבחי ישראל לשתף כהנים עמהם ליפטר מן המתנות ועד ג׳ שבתות דאיכא למימר דדידיה שחיט לא גזרו רבנן ואוקמוה על דין תורה ומכאן ואילך גזרו וכי קבע משחתא מיד מוכח דלאו לדידיה שחיט ולכך גזרו לאלתר כדמוכח בסמוך ולא כפי׳ הקונטרס דפירש דחייב מה״ת בשוחט למכור דא״כ שנים או שלשה שבתות אמאי פטור אטו שלשה שבתות כתיבי בקרא ועוד אי מן התורה א״א שלא היה יודע ר׳ טבלא דבר זה אלא ודאי תקנת חכמים היא כדפירשנו ור׳ טבלא לא הוה שמיע ליה הך תקנתא עד דאמר ליה ר״ע: **באילו** אוכל טבלים. ממש דמתנות יליפינן נתינה נתינה מתרומה בפ׳ ראשית הגז (לקמן דף קלו.): **אין נאכלין אלא צלי ואלא בחרדל.**

ואי״ת דבפ׳ כל התדיר (זבחים דף 5:) אמרי׳ ובכולן ראשין הכהנים לשנות באכילה לאוכלן צלויין שלוקין מבושלין ואמר בגמרא[פ] טעמא משום דכתיב בהו למשחה פירוש לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין ורואה דודאי כמו שטוב לו והנה יותר מצי אכיל להו אבל אדם שטוב לו צלי כשלוק ומבושל יאכל צלי שהוא דרך גדולה יותר: **ולאו מילתא היא דתניא כו׳.** הוה מצי למימר מדאמרינן בריש פירקין[ק] המחזיקין בתורת ה׳ יש להם מנת משמע מחזיק אפילו שאין בקיא[ק]: קבלות

אמר רב אושעיא [א]בבא לידי כהן ומכרו לישראל במומו: השוחט לכהן ולעובד כוכבים פטור מן המתנות: וליתני כהן ועובד כוכבים פטורין מן המתנות [ב]אמר רבא זאת אומרת [ג]הדין עם הטבח דרש רבא [ד]מאת העם ולא מאת הכהנים כשהוא אומר מאת זובחי הזבח הוי אומר אפילו טבח כהן במשמע אושפיזכניה דר׳ טבלא כהן הוה והוה דחיק ליה מלתא אתא לקמיה דרבי טבלא אמר ליה זיל אישתתף בהדי טבחי ישראל דמגו דמפטרי ממתנתא משתתפי בהדך חייביה רב נחמן אמר ליה והא רבי טבלא פטרן אמר ליה זיל אפיק ואי לא מפקינא לך ר׳ טבלא מאונך אזל ר׳ טבלא קמיה דרב נחמן א״ל מ״ט עביד מר הכי א״ל דכי אתא ר׳ אחא בר חנינא מדרומא אמר ר׳ יהושע בן לוי [ה] זקני דרום אמרו [ו]כהן טבח [ז]שתים ושלש שבתות פטור מן המתנות מכאן ואילך חייב במתנות אמר ליה ולעביד ליה מר מיהת כר׳ אחא בר חנינא א״ל [ח]הני מילי דלא קבע מסחתא אבל הכא הא קבע מסחתא אמר רב חסדא [א] האי כהנא דלא מפריש מתנתא ליהוי בשמתא דאלהי ישראל אמר רבה בר רב שילא הני טבחי דהוצל קיימי בשמתא דרב חסדא הא עשרים ותרתין שנין למאי הלכתא אילימא דתו לא משמתינן להו והא [ט]תניא במה דברים אמורים במצות לא תעשה אבל במצות עשה כגון אומרים לו עשה סוכה ואינו עושה לולב ואינו עושה עשה ציצית ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו אלא דקנסינן להו אתרייתא כי הא דרבא קנים אטמא רב נחמן בר יצחק [י]קנים גלימא ואמר רב חסדא [יא]זרוע לאחד וקבה לאחד לחיים לשנים איני והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר במערבא פלגינן להו [יב]גרמא גרמא התם בדתורא [יג]אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן אסור לאכול מבהמה שלא הורמה מתנותיה [יד]אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן כל האוכל מבהמה שלא הורמה מתנותיה כאילו אוכל טבלים [טו]ולית הלכתא כוותיה אמר רב חסדא מתנות כהונה אין נאכלות אלא [יז]צלי ואין נאכלות אלא בחרדל מאי טעמא אמר קרא [2]למשחה [יח]לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים ואמר רב חסדא עשרים וארבע מתנות כהונה כל כהן שאינו בקי בהן אין נותנין לו מתנה ולאו מילתא היא [יט]דתניא רש״א כל כהן שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה שנאמר [3]המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה אין לי אלא זה בלבד מנין לרבות חמש עשרה עבודות כגון [כ]היציקות והבלילות והפתיתות והמליחות תנופות והגשות [והקמיצות] הקטרות (והמציות) [והמליקות] וקבלות

אמר רב אושעיא. הכא במאי עסקינן דקתני מתניתין דפוטרין את כולן בבא אותו בכור ליד כהן ונפל בו מום קבוע: **וליתני כהן ועובד כוכבים כו׳.** דהא לא איקרו עם ומאי איריא דקתני השוחט: **ואם אומרת.** מתניתין דקתני השוחט אתא לאשמועינן דבעלמא היכא דקשחיט בהמת ישראל הדין עם הטבח דינו של כהן לתבוע מתנותיו מן הטבח והכא כיון שהבהמה של כהן ועובד כוכבים הוא פטור הטבח מן המתנות והא לא מצינן למילף מכהן ועובד כוכבים לחוד: **ולא מאת הכהנים.** קס״ד[ט] דכהנים לא איקרו עם: **כשהוא אומר מאת זובחי הזבח.** כלומר[כ] מי שהוא ואפילו כהן להביא כהן שנעשה טבח למכור אבל אבהמה שהוא שוחט לגרנו פטור: **והוה דחיקא ליה מילתא.** דחוק ועני היה: **דמגו דפטרת להו ממתנתא.** מזרוע לחייס וקבה דלאמרינן במתני׳ המשתתף עמהם פטור מן המתנות: **חייביה.** להאי ישראל שנשתתף עם אותו כהן: **זיל אפיק.** הוצא אותם מתחת ידיך ותתנם לכהן: **מפיקנא לך כו׳.** כלומר כל לאיותיו וסייעותיו אמתה לו: **מאונך.** מאזנך: **שתים ושלש שבתות פטור מן המתנות.** לתתם לכהן אחר משום דאכתי לא קביע ואינן יודעין עדיין שהוא טבח אבל מכאן ואילך חייב הואיל דקביע: **לעביד ליה מר הכי דדרבי אחא.** ותפטרנו משתים ושלש שבתות: **א״ל הני מילי.** דקא״ר אחא וזקני דרום דשתים ושלש שבתות פטור: **הילא דלא קבע מסחתא.** חנות: **אבל הכא.** האי טבח כהן בבר קבע חנותו וגלי אדעתיה דקביע: **דלא מפרש מתנתא.** לכהן אחר: **הא עשרין ותרתין שנין.** כלומר בבר עברו כ״ב שנה: **למאי הלכתא.** קאמר הא עשרין ותרתין שנין: **אילימא.** דמאחר שעמדו בשמתא כ״ב שנה תו לא משמתינן להו: **והתניא בד״א.** [י]דתו לא משמתינן להו: **במצות ל״ת.** דאית ביה מיתה או כרת דקם ליה בדרבה מיניה: **כגון אומרים לו עשה סוכה עשה לולב.** שאין בהן חסרון כיס כולי האי: **אלא.** הא קמ״ל דבה מאחר שעמדו בשמתייהו כ״ב שנה קנסינן להו בלא התראה אבל קודם לכן לא: **קנים אטמא.** כל הירך היה גחל[מ] ממי שלא היה רואה לתת המתנות לכהן והיה נותנה לכהן: **ואמר רב חסדא.** מתנות כהונה כך היא נחלקת זרוע היה נותן ישראל לכהן אחד וקבה לכהן אחד ולחייס לשני כהנים: **גרמא גרמא.** כל עצם ועצם היה מחלק לשנים: **התם בדתורא.** בשור הגדול שאבריו גדולים ביותר דאפילו היה מחלק האבר לשנים עדיין יש בכל חלק וחלק שיעור נתינה מעלין אבל בבהמה דקא אם היה מחלק האבר לשנים לא היה בכל חלק נתינה מעליתא ורחמנא אמר [דברים יח] ונתן לכהן נתינה יפה: **למשחה.** במתנות כהונה כתיב בויקא קרא לך נתתים למשחה כל מתנות שנתתי לך בכהונתך נתתי לך לגדולה כדמתרגמינן [נ] לרבותא: **עשרים וארבע.** לקמן בפירקין (קנג:) חשיב להו: **שאינו בקי בהן.** היאך דין מתנה היאך נאכלין בגדולה: **שאינו מודה בעבודה.** שאמר בלבו דברי הבל הן ולא זה המקום להקריב לו קרבנות אלא משה בדה מלבו: **אין לו חלק בכהונה.** אין לו חלק בקדשים: **המקריב.** היא הולכה: **היציקות והבלילות.** שנותן שמן במנחה ובולה וחוזר ונותן עליה שמן לקייס בה מצות יציקה ויצק עליה שמן [ויקרא ב] כדאמרינן בחלו מנחות[פ] דכולן לריכות שלשה מתנות שמן: **הפתיתות.** מנחת מחבת ומרחשת ומנחת מאפה תנור שהיו נקמצות לאחר אפיה פותתן ומחזירן לסולתן וקומץ[ע] דכתיב [שם] פתות אותה פתים וגו׳: **המליחות.** במלח תמלח (ויקרא ב): **התנופות.** מוליך ומביא. ולא כל המנחות טעונות תנופה והגשה והתס [מנחות ס. ואילך] מפרש להו יש טעונות תנופה ולא הגשה הגשה ולא תנופה לא תנופה ולא הגשה. ומה היא הגשה מגישה כשהיא בכלי קודש קמילה ומגיעה לקרן מערבית דרומית כנגד חודה של קרן במנחות (סא.) ובסוטה (יד:): **והמליקות** גרסינן ולא גרסינן **והקרבות.** דהא איהו חשיבא בריש ובהדיא פרט בה קרא (ויקרא ז) המקריב את זבח השלמים והיא הולכה: קבלות

עין משפט נר מצוה

לג א טוש״ע י״ד סי׳ סא סעיף כ:
לד ב מיי׳ פ״ט מהל׳ כלוים הל׳ י טוש״ע שם סעיף כח:
לה ג ד מיי׳ שם הל׳ ט טוש״ע שם סעיף כד:
לו ה ו מיי׳ שם הל׳ יז טוש״ע שם סעיף ט:
לז ז מיי׳ שם הל׳ יד טוש״ע שם סעיף ה:
לח ח מיי׳ שם הל׳ כב טוש״ע שם סעיף יב:

תורה אור השלם

1. וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה:
דברים יח ג
2. וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל אַהֲרֹן וְאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי לְכָל קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחֹק עוֹלָם:
במדבר יח ח
3. הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה:
ויקרא ז לג

מסורת הש״ס

א) [קמן קלו.], ב) [ע״ תוס׳ שבת ס: ד״ה השתא ותוס׳ נדה לז: ד״ה מרבעים], ג) כתובות פו., ד) [וע״ תוס׳ לקמן קלו: ד״ה כבר מלעתי], ה) מגילה כח. [ע״ש], ו) [ל״ל ואמר], ז) [סוטה טו. זבחים כח. לא.], ח) מנחות יח: ע״ש [תוספתא דמאי פ״ב ה״ז], ט) [תוספתא דמאי פ״ב ה״ז] ועי׳ במס׳ מנחות יח: ועי׳ רש״ל, י) [רש״ש ממ״ז], כ) בס״א: כל, ל) [ועי׳ פירש״י בכתובות], מ) בס״א: לוקח, נ) [ל״ל לרבנו], ס) [מנחות עד:], ע) [שם עה:], פ) [שם לא.], צ) [דף קלו:], ק) [ועי׳ תוס׳ מנחות יח: ד״ה מודה בעבודה],

גליון הש״ם

גמ׳ ולית הלכתא כוותיה. עי׳ לעיל דף לז ע״ב תוס׳ ד״ה אלא ודף קלא ע״א ד״ה ה״ג ודף קלד ע״ב ד״ה ראמית:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אמר רב״י בן לוי וכל זקני דרום:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] גמ׳ אמר רב חסדא האי כהנא דלא מפרש מתנתא. נ״ב מיי׳ פ״ו מהל׳ מ״מ הל׳ יד אות י׳:

מוסף רש״י

הדין עם הטבח. דינו של כהן לתבוע מן הטבח המתנות ואע״פ שאין הבהמה של טבח אלא מאת אלהי׳ (לעיל קלב.). **במה דברים אמורים.** לוקה מרבעים (כתובות פו.) דאמרבעים ומו לא (לעיל קי:). **במצות לא תעשה.** שבכבר נעשית העבירה (שם). **אבל במצות עשה.** שלמיני ומיני רוצה לקיימה (שם). **מכין אותו עד שתצא נפשו.** קודם שעבר על העשה ויש בידו לקיים (כתובות פו:). **חמש עשרה עבודות.** נשיאת כפים דבפיס ונתון חדא חשיב ליה (מנחות יח:).

קבלות. קבלת הדם: **הזאות.** היא זריקת דם המזרקים במזבח בין הימזון בפנים על הפרוכת ועל מזבח הזהב בין הימזון בחוץ. שחיטה לא קחשיב שלא הזר כשר בה [זבחים לג.]: **עריפת העגלה.** בכהנים היא כדכתיב (דברים כא) ונגשו הכהנים בני לוי: **טהרת מצורע.** בצפרים להזות: **בין מבפנים.** במקדש כדכתיב (ויקרא ט) וישא אהרן את ידיו וגו׳: **בין מבחוץ.** בגבולין בכל עיר ועיר בבית הכנסת: **מבני אהרן.** סיפיה דקרא דלעיל הוא: **חוטין שבלחי אסורים.** משום דם: **בטויא.** בגלי: **בדק לן.** מנסה אותנו אם נדע להשיב (ג) ורבא כהן היה: **דחטיף מפנתא.** מתיווקות שנושאין אותם להכניס: **מי אמרינן חבובי קא מחבב המצוה.** ויפה הוא עושה: **ונתן.** לכהן ולא שיטול הכהן מעצמו: **מימר אמרי הכו לי.** הייתי שואלו בפה מלא שהייתי סבור שהוא חיבוב מצוה: **חלקם שאלו בפיהם.** דמגני להו קרא לבני שמואל ויטו אחרי הבצע אמר רבי מאיר שלא היה עבירת גזל בידם אלא חלק לויה כגון מעשר ראשון היו שואלין בפיהם: **הצנועים מושכין את ידיהם.** בחילוק לחם הפנים קאמר במס׳ יומא בטרף בקלפי (דף לט.) משמת שמעון הצדיק נשתלחה מארה בלחם הפנים: **לאחזוקי נפשאי בכהני.** שלא ישתכח הדבר שאני כהן: ופריך **וליפרום ידיה.** כיון שאינו עושה אלא שלא ישתכח שם כהן מעליו יפרוס ידיו לדוכן כל השנה ומחזיק נפשיה בכהני: **אנסיה ליה עידניה.** (ד) עתים שקבע לתלמידיו היו טורדים אותו מלישא את כפיו שהיה עוסק לתלמידיו (ה) בעת שהצבור נאספים לבית הכנסת: **ודחיקא ליה מנפא.** להוא צורבא מרבנן והכהן רוצה להנותו יתן לו חלק מתנותיו לקבל זרוע ולחיים מבני העיר בשביל הכהן והוא יאכלם: **ואע״ג דלא אתי לידיה.** הכהן יכול לזכות לו: **במכרי להונה ולויה.** בכהן שהיה ניכר בעיר ורוב בני אדם מוהבים אותו ונותנין לו המתנות ובאותו כהן אמרינן דיכול לזכות מעשרותיו לאחר אף על גב דלא אתי לידיה. מכרי לשון (מלכים ב יב) אין מאת מכרו: **אמר ליה רבא לשמעיה.** לשמשו של בעה״ב והוא כהן ובעה״ב נותן לו מתנותיו: **זכי לי מתנתא.** תן לי רשות ליקח מתנותיך לאוכלם מפני שהלשון עם הלחיים ניתן לכהנים ובעינן למיכל ליטנא בחדלא שהוא דבר חשוב וה״ג אמרינן בהשוכר את הפועלים (בבא מציעא דף פו:) כדי להאכילם שלש לשונות בחדל. ואף על גב דרבא נמי כהן הוה (ו) דקיימא לן (רמב״ם הלכות דף יח.) דמבני עלי אתא ובבכורות (דף מ.) נמי אמרינן רבא הוה מבטל תרומת חולה לארץ ברוב ואכיל לה בימי טומאתו מיהו מנפשיה לא מלי שקיל דכתיב ונתן ולא שיטול מעצמו ומימר נמי לא בעי למימר הבו לי דתניא חלקם שאלו בפיהם להכי שקלם בתורת זר על ידי נתינת כהן ואף על גב דלא מטא לידיה דשמעא סמך רבא אדרב יוסף דלעיל: **רב ספרא לא אכל.** משום דלא מטא לידיה דשמעא: **מעדה בגד ביום קרה.** בגד בלוי וגרקב כמו (ישעיה סד) וכבגד עדים. בעת הקור אינו שוה כלום: **ומו חומץ על נתר.** שאינו אלא מפסידו. נתר הוא מין צריף אלו״ס בלע״ז: **כן שר בשיריס על גב רע.** כן האומר דברי תורה למי שאינו יודע להבין בהן: **משום דעבדי אשמעתא דמר.** שלא סמכתי על שמועתך דמותר לצורבא מרבנן לקבלה אף על גב דלא אתו לידיה דכהן: **כי אמרי אגא באחר.** היכא דמזכי ליה כהן אחר שאינו כפוף לו אבל שמעא דבעל הבית על כרחו מזכי ליה לאדם חשוב שהוא בא בביתו של בעל הבית. אי נמי אימר דאמרי אגא דיכול לזכות מתנתא לאחר אף על גב דלא אתו לידיה: **דלא אפשר ליה.** כלומר לאיש שהוא עני ודחוק אבל רבא אפשר ליה ולא דחיקא ליה מילתא: כיון דלא עבר רב ספרא אשמעתיה דרב יוסף מאי טעמא אקריוה בחלמיה: **כלפי רבא.** כלומר על רבא שלא ידע להבין בטעמו של רב יוסף הקרוהו לרב ספרא כך: **גווף הוה.** אי שמעתי משום דהטיח כלפי מעלה במסכת תענית (דף כד:) דבעא מיטרא ללא צורך משום יקרא דאמיה דשבור מלכא ואמרינן התם דאיתחזי ליה אבוה בחלמיה וא״ל מי איכא דמיטרח קמי שמיא אשני דוכתיך אשני דוכתיה למחר אשכחיה לפורייה דמרשם בסכיני שנועדו מלאכי חבלה להורגו בלילה. ולי נראה גווף משום האי מעשה: **ירע שריד באהלו.** למי שירע שריד באהלו תלמיד רע: **תאכלהו אש לא נופח.** אשו של גיהנם: **כזורק אבן למרקוליס.** זו היא עבודתו כדאמרינן במסכת ע״ז (דף מט:): **ואפילו עם העובד כוכבים.** בתמיה. ורמינהי המשתתף עם הכהן כו׳: **עם העובד כוכבים.** או המוכר פסולי המוקדשין שנפדו ושחטן ומכרן והן פטורין מן המתנות כדאמר במתניתין [קל.] דלבי ואיל כתיב בהו [דברים יב]: **אינו צריך לרשום.** ולקמן [ע״ב] מפרש: הכא

קבלות. [ו]הא״ת תיפוק ליה קבלות מהמקריב את דם השלמים דהקרבה הוי לשון קבלה כדאמרינן פרק הקומץ [רבה] (מנחות דף יט.) והקריבו בני אהרן מקבלה ואילך מצות כהונה וי״ל דהכא כיון דכתיב המקריב את דם השלמים ואת החלב ובחלב לא שייך קבלה דם נמי [ז]לא משתעי בקבלה: **היציקות.** ברים הקומץ [רבה] (שם דף יח:) פריך מינה להא דאמר התם לא יצק כהן אלא זר כשר והכא קאמר שהיא עבודה המסורה לבני אהרן ומסקינן דלא כר״ש: **משקל** נמי **לא שקילנא.** שלא אקרא גרגרן ולא אגזול ממי שלריך יותר ממני אע״פ שגם הוא לא היה עשיר: **לבר ממעלי יומא דכפורי.** שיום טוב הוא כדאמר בפרק אותו ואת בנו (לעיל דף פג.) ומתנות מרובות והכניס מתאספין ואילו לא היה נוטל היו אומרים שאינו כהן: **אמר** ליה **רבא לשמעיה כו׳.** רבא גרסי׳ דרבה כהן הוה כדאמר פרק עד כמה (בכורות דף מ.) (רבה) [רבה] הוה מבטל לה ברוב ואמרי׳ נמי (ר״ה דף יח.) אבי ורבה מדבית עלי קא אתו:

זבחי

וקבלות הזאות והשקאת סוטה ועריפת עגלה ערופה וטהרת מצורע ונשיאות כפים בין מבפנים בין מבחוץ תלמוד לומר מבני אהרן עבודה האמורה לבני אהרן [ח]אוכל כהן שאינו מודה בה אין לו חלק בכהונה טעמא דאינו מודה בה הא מודה בה אע״ג דאינו בקי בהן אמר ר׳ אבא אמר רב הונא אמר רב [ב]חוטין שבלחי אסורים וכל כהן שאינו יודע ליטלן אין נותנין לו מתנה ולא היא אי בטויא מידב דייבי ואי לקדרה אי דמיחתך להו ומלח להו מידב דייבי אמר [ט] רבא [ג]בדק לן רב יוסף האי כהנא דחטיף מתנתא חבובי קא מחבב מצוה או זלזולי קא מזלזל במצוה ופשטנא ליה [1]ונתן [ג]ולא שיטול מעצמו אמר אביי מריש הוה חטיפנא מתנתא אמינא חבובי קא מחביבנא מצוה כיון דשמענא להא ונתן ולא שיטול מעצמו מיחטף לא חטיפנא מימר אמרי הבו לי וכיון דשמענא להא דתניא [7][2]ויטו אחרי הבצע ר׳ מאיר אומר בני שמואל חלקם שאלו בפיהם מימר נמי לא אמינא ואי יהבו לי שקילנא כיון דשמענא להא [ט]דתניא [ד]הצנועים מושכין את ידיהם והגרגרנים חולקים משקל נמי לא שקילנא לבר ממעלי יומא דכיפורי [ה]לאחזוקי נפשאי בכהני ולפרום ידיה [ו]אנסיה ליה עידניה אמר רב יוסף [ז]האי כהנא דאית ליה צורבא מרבנן בשבבותיה ודחיקא ליה מילתא ליזכי ליה מתנתא ואף על גב דלא אתי לידיה במכרי כהונה ולויה רבא ורב ספרא איקלעו לבי מר יוחנא בריה דרב חנא בר אדא ואמרי לה לבי מר יוחנא בריה דרב חנא בר ביזנא עביד להו עגלא תילתא א״ל רבא לשמעיה זכי לן מתנתא דבעינא למיכל לישנא בחרדלא זכי ליה רבא אכל ורב ספרא לא אכל אקריוה לרב ספרא בחלמא [3]מעדה בגד ביום קרה חומץ על נתר ושר בשירים על לב רע אתא לקמיה דרב יוסף א״ל דלמא משום דעברי אשמעתא דמר אקריין הכי אמר ליה [ח]כי אמרי אנא באחר שמעא בעל כרחיה מזכי וכי אמרי אנא למאן דלא אפשר ליה הא אפשר ליה ואלא מ״ט אקריין הכי כלפי רבא ולקריין לרבא רבא נזוף הוה א״ל לאביי לרב דימי [ט]ופשטיה דקרא במאי כתיב א״ל [ה]בשונה לתלמיד שאינו הגון דאמר רב יהודה אמר רב [ט]כל השונה לתלמיד שאינו הגון נופל בגיהנם שנאמר [4]כל חושך טמון לצפוניו תאכלהו אש לא נופח ירע שריד באהלו [ט]ואין שריד אלא ת״ח שנאמר [5]ובשרידים אשר ה׳ קורא אמר רבי זירא אמר רב [ט]כל השונה לתלמיד שאינו הגון כזורק אבן למרקוליס שנאמר [6]כצרור אבן במרגמה כן נותן לכסיל [ט]כבוד וכתיב [7]לא נאוה לכסיל תענוג: **והמשתתף עמהן צריך לרשום:** ואפילו [ט]עם העובד כוכבים ורמינהו [ט]המשתתף עם כהן צריך לרשום [יא] **והמשתתף עם העובד כוכבים ופסולי המוקדשים אין צריך לרשום הכא**

מסורת הש״ם

(א) [מנחות יח:], (ב) [עירובין נא. וש״נ], (ג) [לקמן קלד:], (ד) [שבת ט. תוספתא דסוטה פי״ד], (ה) יומא לט. קדושין נג., (ו) [בערוך ערך אגם פי׳ אבני היה לו חולי כו׳ ע״ש ועי״ע בערך עדן ב׳], (ז) [עירובין כג: וש״נ], (ח) [מכות י. ע״ש], (ט) [סנהדרין לב:], (י) [תוספתא דע״ז ספ״ז], (כ) [ל״ל כבוד ואין כבוד אלא תורה שנאמר כבוד חכמים יגמלו ותמימים ינחלו טוב ר״ל חמת בר חנינא כל העושה טובה למי שאינו יודע כאילו זורק אבן למרקוליס שנאמר כלרור אבן וגו׳ וכתיב לא נאוה לכסיל תענוג. כל זה אית בע״ן], (ל) [תוספתא פ״ט ה״יב], (מ) [הרי״ף פי׳ חולי במעיו הוי], (נ) בס״ת: עסוק בתלמידיו,

גליון הש״ם

גמ׳ עם העובד כוכבים. עי׳ בכורות דף ב ע״ב תוס׳ ד״ה אסור: רש״י ד״ה זכי לי וכו׳ דקי״ל (ר״ה יח.) וכו׳. עי׳ בכס״מ שם שכתב בהיפוך מנכלן: תוס׳ ד״ה קבלות וכו׳ לא משתעי בקבלה. עיין זבחים דף ד ע״ב:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אמר רבה בדק לן רב יוסף: (ב) רש״י ד״ה בדק וכו׳ ורבה כהן הוה:

מוסף רש״י

בין מבפנים. כעזרה (ויקרא ט) וישא אהרן את ידיו וגו׳, בין מבחוץ. בכל עיר ועיר (מנחות יח:). ונתן ולא שיטול מעצמו. והוא הדין לכל מתנות כהונה ולויה (שבת נו.). חלקם שאלו בפיהם. מעשר ראשון הלוי לכם שלויים היו, שאלו בפיהם, מתוך שהיו גדולי הדור ופופטיס לא היו מוגעים מכסם ושאר לויים עניים מלטעריס (שם). הצנועים מושכין את ידיהם. גבי לחם הפנים תניא אדרבעים שנה שמימש שמעון הצדיק נשתלחה ברכה בלחם הפנים וכל כהן המגיעו כזית יש אוכל ושבע יש אוכל ומותיר, מכאן ואילך נשתלחה מארה בלחם הפנים וכל כהן המגיעו כפול הלטעין מושכין ידיהם ממנו ולא מהני להו מידי (קדושין נג.).

עין משפט נר מצוה

לט א מיי׳ פ״ח מהל׳ כבורים הל׳ ח:
מ ב מיי׳ פ״ז מהלכות מאכלות אסורות הל׳ יג סמג לאוין קלו קלח טוש״ע י״ד סי׳ סה סעי׳ ח:
מא ג ד ה מיי׳ פ״ט מהל׳ כבורים הל׳ כב ופי״ב מהלכות תרומות הלכה יט) סמג עשין קמב טוש״ע י״ד סי׳ סח סעיף יח:
מב ו ז מיי׳ פ״ט מהלכות כבורים הל׳ כח טוש״ע שם סעיף יד:
מג ח מיי׳ פ״ד מהל׳ מעה״ת הל׳ ח טוש״ע י״ד סי׳ רמו סעיף ז:

תורה אור השלם

1. וְזֶה יְהִיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה:
דברים יח ג
2. וְלֹא הָלְכוּ בָנָיו בְּדַרְכָּיו וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע וַיִּקְּחוּ שֹׁחַד וַיַּטּוּ מִשְׁפָּט:
שמואל א ח ג
3. מַעֲדֵה בֶגֶד בְּיוֹם קָרָה חֹמֶץ עַל נָתֶר וְשָׁר בַּשִּׁרִים עַל לֵב רָע:
משלי כה כ
4. כָּל חֹשֶׁךְ טְמוּן לִצְפוּנָיו תֻּאָכְלֵהוּ אֵשׁ לֹא נֻפָּח יֵרַע שָׂרִיד בְּאָהֳלוֹ:
איוב כ כו
5. וְהָיָה כֹּל אֲשֶׁר יִקָּרֵא בְּשֵׁם יְיָ יְמֻלָּט כִּי בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלִַם תִּהְיֶה פְלֵיטָה כַּאֲשֶׁר אָמַר יְיָ וּבַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר יְיָ קֹרֵא:
יואל ג ה
6. כִּצְרוֹר אֶבֶן בַּמַּרְגֵּמָה כֵּן נוֹתֵן לְכְסִיל כָּבוֹד:
משלי כו ח
7. לֹא נָאוָה לְכְסִיל תַּעֲנוּג אַף כִּי לְעֶבֶד מָשָׁל בְּשָׂרִים:
משלי יט י

לעזי רש״י

אלו״ם. צָרִיף.

שיטה מקובצת

(ח) והמשתתף עם העובד כוכבים. נ״ב עי׳ תוס׳ בכורות דף ב׳ ע״ב:
(ט) וא״ת תיפוק ליה. נ״ב עי׳ תוס׳ זבחים דף קב ע״א: